Magyar nemesség az ujkorban

Tóth László egyetemi tanár előadása

(A Délmagyarország munkatársától) Az egyetembarátok csütörtök esti szabadegyetemi előadássorozatának előadója, dr. Tóth László egyetemi tanár, a kiváló történész volt, aki »Magyar nemesség az ujkorban« cimen mondota el rendkivül érdekes előadását nagyszámu hallgatóság előtt. Az ülés elnöke dr. Koltay-Kasztner Jenő egyetemi tanár volt, aki néhány bevezető mondat után vázolta Toth László eddigi tudományos munkásságát.

Az előadó ezután megállapitotta, hogy a magyarság ellenségei a multban is, ma is gyakran emlegetik, hogy a magyar nép a feudalizmus uralma alatt nyög, ami alatt a nagybirtokos nemesség állitólagos politikai tulsulyát értik. A magyar nemesség egész története azonban azt bizonyitja, hogy már Szent István korától kezdve befogadta magába a más nemzetiségeket is, Horvátország uniója óta pedig a horvát nemesség mindenben egyenjogu volt a magyarral és Magyarország történetében mindig nagy szerepet játszott. A nemesség kiváltságait honvédelmi kötelezettségének személyes teljesitése; a nagybirtokos nemes pedig ezenkivül birtokának megfelelő seregkiállitása ellenében kapta. A magyar nemességet, amit Verbőczi klasszikusan fejez ki, egy és ugyanazon jogok és kötelezettségek jellemezték. Mohács után a magyar nemesség szörnyü véráldozatot hozott a hazáért. Az elpusztult országrészek nemessége Erdélybe, vagy a király uralma alatt állott nyugati és északi területekre menekult. A vagyonát vesztett kisebb nemesek a főnemesség udvarába kerültek és ott mint katonák, gazdasági tisztviselők, vagy hasonló állásuak teljesitettek szolgálatot. Mind a királyok, mind az erdélyi fejedelmek uj nemességadományokkal pótolták a nemesség veszteségeit. Egyrészt külföldről beszármazott, főként förangu nemes családok honsittatnak, másrészt jobbágyi sorsból, vagy a városi polgárság soraiból kapnak nemességet, rendszerint ebben az időben katonai érdemeik jutalmául. A szatmári béke után a magyar nemességadományozások legnagyobb részben a Magyarországon élő nem magyar nemzetiségüekre terjed ki. Görögkeleti és görögkatolikus papok, gazdatisztek, postamesterek, majd a háboru idején a katonaságnak szállitó iparosok és kereskedők, végül igen nagy számban tisztviselők kapnak nemességet, mig a magyarság soraiból sok protestáns pap és tanár részesül nemességadományozásban. De a magyarság számban elmarad ekkor már a nem magyar nemzetiségüek uj nemesei mögött. 1790-től gyakori eset, hogy a nemességet nyert nem magyar nemzetiségü adományos ugyanakkor nevét is magyarrá változtatja.

A magyar nemesség tagjai csak részben voltak vagyonosnak nevezhetők. Száz évvel ezelőtt körülbelül 135 ezer nemes család él Magyarországon körülbelül 700.000 személlyel, ebből mindössze 3122 nemes családfőnek volt 3000 forintnál nagyobb és 27.166 nemes családfőnek volt 500 és 3000 forint közt évi jövedelme. Tehát a magyar nemesség négyötödrésze szegény sorsu kisnemes volt, gyakran a jobbágyénál is kedvezőtlenebb anyagi helyzetben. A XIX. század politikai és müvelődési eszményei nyomán azonban megerősödik és meggyorsul a magyar nemességben különben mindig érvényesülő társadalmi felemelkedés. A 100 év előtti vagyonos középnemesség soraiból nagyon sokan emelkedtek föl máig a főnemességbe s kisnemesség vagyontalan tagjainak utódai pedig ma már igen sok esetben magas állásokat töltenek be, vagy más társadalmi osztályokban értek el megbecsült helyzetet. A nemesség jogilag 1848-ban elvesztette politikai jelentőségét, de mint kitüntető cim továbbra is megmaradt. Nemességadományozások is történtek 1918-ig s ebben az időben különösen a hadsereg, az állami szolgálat érdemes tagjai, valamint a közgazdasági élet prominens személyei részesültek nemességadományban. A nemesség tehát ebben az időben is az volt, ami az előző évszázadokban, a magyar vezetőréteg utánpótlásának természetes biztositása. A magyar nemesség fejlődésének politikai, társadalmi és gazdasági helyzetének ismeretében tehát elesik az a vád, mintha a magyar nemesség elnyomta volna akár az itt élő nem magyar nemzetiségeket, akár az alatta álló társadalmi rétegeket. Ellenkezőleg, folyton ezekből egészült ki és a magyar állameszme azonossága egyesitette a nagyon is különböző szellemi müveltségü nemességet.

Fiatalkoru suhancok meggyilkoltak és kirabolták két tompai gazdát

A gyilkosok Szeged felé menekültek

(A Délmagyarország munkatársától) Kettős rablógyilkosságról tett jelentést telefonon a Kelebia mellett levő Tompa község csendőrsége a szegedi rendőrségnek. A jelentés szerint március 1-re virradóra Kanbala János 77 éves és Kanbala Mihály 41 éves tompai lakosokat ismeretlen tettesek meggyilkolták és kirabolták. A gyilkossággal két fiatalkoru suhanc gyanusitható, akik a gyilkosság elkövetése előtti napokban mint drótosok járták be a környékbeli községeket. A gyilkosok véres tettük elkövetése után saját ruhájukat a helyszinen hagyták, felöltöztek Kanbala János és fia vadonatuj ruháiban és ugy menekültek el. Elvittek két fekete kalapot, két télikabátot, két nadrágot, egy pár zsiros bőrből készült és egy boxbőrből készült csizmát s más ruhadarabokat.

Miután igy felöltöztek, befogták Kanbaláék kocsijába a gazda két almásderes lovát, feltették a kocsira egy edénybe 22 liter zsirt, kolbász és egyéb élelmiszert és elmenekültek. A csendőrség megállapitása szerint Kiskunhalas, Szeged felé vették utjukat. A szegedi rendőrség a tompai csendőrök által megadott adatok alapján bekapcsolódott a nyomozásba.

Milyen cérnát dolgoztatott fel Ketting Lajos zsebkendőnek és inganyagnak?

Az Anyaggazdálkodási hivatal dönti el, hogy történt-e áruelvonás

(A Délmagyarország munkatársától) A szabóiparosok cérnaellátásával összefüggő panaszok kapcsán nemrég felhivták figyelmünket egyik szegedi textilnagykereskedő ellen meginditott vizsgálatra, amely a cérnának a forgalomból való elvonása miatt indult meg. A rendőrségi nyomozás megindításáról annakidején a Délmagyarország szerkesztősége is értesült. Most, hogy a cérnaellátással kapcsolatos panaszok kapcsán ez az ügy szóbakerült, szükségesnek látjuk tájékoztatni a nyomozás állásáról a nyilvánosságot.

Ezév nyarának végén feljelentés érkezett a rendőrségre Ketting Lajos textilnagykereskedő ellen, hogy a gyárak által az iparosok anyagellátása céljából számára kiutalt cérnát nem osztja ki az utalvánnyal jelentkező igényjogosult kisiparosok között, hanem inganyagot és zsebkendőt szövet belőle és ilyen alakban értékesiti üzletében. A meginditott nyomozás során beidézték a rendőrségre Ketting Lajost és kihallgatták az áruelvonásra vonatkozólag. Ketting Lajos hangoztatta, hogy nem követett el áruelvonást, mert igaz ugyan, hogy a raktárában levő hatalmas mennyiségü cérna egyrészét zsebkendőnek és inganyagnak dolgoztatta fel, de csak a mürostos és rikitó cérnákat szövette meg, mivel ezekben az anyagokban nem volt kereslet és cérna alakjában nem tudta értékesiteni. Az ipari cérna ugyanis zárolt anyag és utalványra adható ki az iparosoknak. Felsőbb rendelkezésre azonban az egyes iparosok részére kiutalt cérnamennyiségnek csak a fele lehet keveretlen anyag, a másik fele mürostos, gyenge minőségü cérna. Az iparosok — mondotta a jegyzőkönyvi kihallgatása alkalmával Ketting Lajos — rendszerint csak a keveretlen anyagu cérna részüket vették át, a mürostos cérnát a raktárban hagyták és még ingyen sem kellett nekik, nemhogy pénzért vették volna át. Igy nagyon sok mürostos cérnája felszaporodott, ezzel a hatalmas mennyiségü cérnával nem tudott mit csinálni, ezért csináltatott belőle zsebkendőt és inganyagot.

A rendőrség ilyen körülmények között a maga hatáskörében nem tudta eldönteni, történt-e áruelvonás vagy sem, ezért — szakkérdésről lévén szó — felterjesztette a nyomozati iratokat az Ipari Anyaggazlálkodási hivatalhoz, döntse el, hogy áruelvonást követett-e el Ketting? Ez mintegy két hónappal ezelőtt történt, azóta az Anyaggazdálkodási hivataltól válasz nem érkezett. A rendőrség az Anyaghivatal válaszától teszi függővé, hogy folytatja-e tovább a nyomozást.

Kitünő borok kihordásra legolcsóbban beszerezhető
Sándor Béla italáru üzletében, a FOPOSTÁNÁL.

SIEMENS RÁDIÓ

A „mi fiunk"

Szó nélkül nem engedhetjük utján a másvilágra Steuer Györgyöt, aki szerette és nagyrabecsülte Szegedet is, jószándéku magyar lélek volt s most megjelent kurta nekrológjaiban mint volt torontáli főispán is emlegettetik. 1917-ben neveztette ki annak a rövid életü Esterházy-kormány, mikor már körülbelül mindenki tudta, hogy a háborut elvesztettük, propagandában utolérhetetlen ellenségeink térképek formájában ácsolták Magyarország fejfáját, idebenn kisérlet volt minden és kisérletező mindenki s aggódva virrasztott jövőnkön borzongva a magyar lelkiismeret.

A főispáni kinevezés nem is annyira az országot lepte meg, mint inkább Torontált. Micsoda miniszterelnök ez, aki ennyire belenyul a vármegye legbensőbb dolgaiba s ugy küld főispánt, hogy meg sem kérdezi a Csekonicsokat, a Karácsonyiakat, a Talliánokat, mindenkori irányitóit a személyi elhelyezkedéseknek egészen le a legkisebb joggyakornoki állásig is!

S még hozzá idegent, aki ámbár honvédelmi miniszteriumi tanácsos, mégis csak bácskai svábfiu, nem familiabeli. Azaz álljunk meg: uj-sváb, aki most ülteti a családfát! Mikor jut át ez az ág az oltások, átalakulások emberalakitó művészetén s hol van a beérkezettektől, akik jórészt szintén plundrában kezdték ugyan, kereskedtek serrel, marhákkal, disznókkal, ügyesen kihasználták a mindig üres kincstár szorultságát, de alkalmas pártfogók segitségével hamar letelepedtek egy padlásról lehozott és kiselejtezett iróasztalhoz, szerényen, egészen hátul a sorokban, hogy aztán annál szivósabban törjenek szobáról szobára, iróasztaltól iróasztalig felfelé!

Steuer György kineveztetését határozott inzultusnak tekintette a külön ország fogalmában élő Torontál s jóhetett akármekkora koncepcióval, alkotó sok szándékkal, a sorsa már előre el volt határozva. Alkotmányos formák közt végtére a koronás király nevezte ki, hát nem lehetett ellene tiltakozni. Azonban ahogy van lelkesedés szivből és van »hivatalból«, ugy tudnak jéggé merevedni az »oszlopok«, ha feléjük sugárzik a nem kivánt hatalom napja. A derekak hajlongása ugyanannál a foknál akad szögbe, mint régen, legfeljebb a tekintetek válnak elmosódottakká s a parancs végrehajtása lesz gyorsabb, udvariasabb, mint amikor idegeneknek akarja valaki megmutatni, hogy hivatali esküjéhez mérten milyen jó fiu ő.

Azután semmi több. Az uj főispántól sosem kérdezik meg, hogyan aludt, mit csinálnak a gyerekek, mint szórakozik a méltóságos asszony, lehetnek-e valamiben a szolgálatára, a hivatalos érintkezés után mindenki megy a maga utján, habár ez az ut tömörebbé teszi a régiek összetartását.

Összehivja Steuer a főszolgabirákat, vezérkarát, csupa szeretetreméltóság.

— Van-e valami kivánságotok?

— Köszönjük, méltóságos uram, semmi.

Sok bajjal élő emberek, csak